

Самур

№ 6 (289) 2015-йисан 28-июль

1992-йисан январдилай акъатзава

Цийивилер

www.samurpress.net

140 йисан юбилей

Алай йисан 21-июлдиз Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиев милли прессадин 140 йисан юбилейдихъ авсиятда Прессадин Советдин Иларадин кивалахдарнихъ галаз гуръушмиш хъана. Ада журналистар ва вири халкъ милли прессадин суварихъ галаз авсиятда тебрикан, алай вахтунда чи журналистрин вилик гьихътин визифяр акъвазнаватла къалулна.

22-июлдиз вири республикада милли прессадин 140 йисан юбилей гегъеншидз къейд авуна. Суварин йикъара Президентдин серенжемдалди 200 къван прессадин кивалахдарриз орденар, медалар ва лайихлу тиварар гана.

Чехи хъанва

Бакудин бульвар цийи квилейлай гуьгьуьна хтурдалай къулухъ адан яртгивал 16 километрдив агакънава. Гила шегъердин агъалийривай ва мугъманривай Лацу шегъердин бульварда авай «Бульвар гьотелдилай» Бакудин Кристал залдал къван, гьакни Байилдин бульвардин эхирда къван авай чилеяр алай ятгъиз жеда.

Цийиз кардик кутунвай Бакудин Лацу шегъердин бульварда футбол, волейбол, баскетбол къутъван патал майданар, гьакни тренажердин майдан ава. Санал къачурла, Бакудин бульвар чехи спортдин аренадиз ухшар я. Шегъердин 3 лап чехи залар – Бакудин Спортдин Зал, Баку Кристал Зал ва Цин Спортдин Имаратин ина ава. Гьавилэй лугъуз жеда хьй, Бакудин бульвар гьам ял ягъин, гьамни сагъламвал хуьн патал тай авачир чка я.

Кардик кутунва

Закъатала райондин агъалияр хъвадай цивди таъминарун патал ина цийи артезиандин къуяр эгъуьнзава. И мукъвара А л и б а й р а м л ы хуьре эгъуьнай къуйди гьам инаг, гьамни Мугъанлы ва Пуд лагъай Тала

(Домбанине) хуьрерин агъалияр хъвадай цивди таъминардай мумкинвал гана. Артезиандин къуйдай гунгарив хуьрериз гъанвай цикай 8 агъзур касди менфят къачузва. Йисан эхирдалди мад са шумуд хуьре булахар гуьгьуьна хутада, цийи къуяр эгъуьнда. Алаатай йисуз райнда 17 къуй эгъуьнна кардик кутуна.

Райондин хуьрериз газ члугун паталди герек тир крар киле тухузва. Исаятда Жар, Енгян ва Агъа Чардахар хуьрериз газ члугъава. Алай вахтунда районда 16 600 абонентди газдикай менфят къачузва.

И йикъара Закъатала шегъерда цийи автовокзалдин комплексни эцигна кардик кутунва. Дуьньядин стандартрив къазвай и комплексда инсанар патал вири жуьредин къулай шартлар арадал гъанва. Ина виш кас къадай зал, ял ятгъидай чкаяр ава.

Цийи рекъер тухузва

Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиев алай йисан 6-июлдиз серенжемдив къадайвал, Къуба райондин 6 агъзур агъалияр яшамихъ жезвай 12 хуьр галкълурдай Рустов-Ханагагъ-Гурьдегъ, Рустов-Нуьйдуьн-Шудукъ, Рустов-Мескежаке, Рустов-Багъчалы-Йекдар автомобилдин рекъер тухун патал райондиз 8 миллион манат пулуни такъатар чара авуна. И рекъер алаатай йисуз тухуз гатлуннай. Гила крар давамарзава.

ВИРИ ДУЬНЬЯДИЗ СЕЙЛИ ХЪАНА

Алай йисан 12-28-июндиз Бакуда I Европадин Къугъунар киле фена. Чи уьлкведин, гьакни къецепатан уьлквейрин газетри къхъизвайвал, Азербайжанди и мярекат гзаф teşkilдувилелди арадал гъана. Гьам спортсменар, гьамни туристар Къугъунар teşkil авунал, Бакуда, чи республикадин агъалийрин мугъманперсвилел гъейран хъана.

I Европадин Къугъунрин вахтунда вири дуьньядиз сейли хъайн Азербайжандиз 50 уьлкведай 6000-далай гзаф спортсменар атана. Абуру спортдин 20 хилэй гъужетарна. И къугъунара 164 медаль къачур Россиядин командади 50 уьлкведин арада сад лагъай, Азербайжандин командади къед лагъай чка къуна. Им лугъуз тежедай къван чехи агалкъун я. Чи уьлкведин спортсменри 21 къизил, 15 гимиш ва 20 буьруьнж медал, санлай 56 медаль къачуна. Абурукай Расул Жунаеван, Илгъам Закиеван, Фирдовси Ферзалиеван, Рафаэл Агъаеван, Тогърул Аскерован, Мария Стадникан ва масабурун агалкъунар иллаки рикел аламукъдайбуру хъана.

Азербайжандин командади азербайжанвийрихъ галаз санал маса миллетрин векилри, гъабурукай яз лезги спортсменрини гъалибвал патал женг члугъазвай. Абурукай боксдай къизил медаль къачур Алберт Селимов, таеквондодай сад лагъай чка къур Абдурагъим (Радик) Исаев, гимиш медаль къачур Фарида Азизова, самбодай гимиш медаль къачур Васиф Сефербегов, вич буьруьнж медалдиз лайихлу хъайи парадзюдоист Закир Мислимов къугъунриз килигъазвайбурун рикел хъсандиз аламукъна.

Къларви тават Фарида Азизовади виликан йисара Европадин ва дуьньядин чемпионвилеин тиварар къачунай. Вичин тивар «Самур» газетдин келзавайбуруз гила чир хъайи Абдурагъим (Радик) 1990-йисуз Дагъустандин Ахцегъ райондин Ухул хуьре дидедиз хъана. Ам Азербайжандин коман-

дадик кваз пуд йис я.

Дуьньядин уьлквейрин газетри къхъизвайвал, Олимпиядин Къугъунар лагъайла гьикл Греция рикел хъезватла, инлай къулухъ Европадин Къугъунар лагъайлани Азербайжан рикел хъведа. Къецепатан уьлквейрай атай вири пешекарри Къугъунар teşkilунай чи республикадиз разивал къалулна. И рекъай Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиева, Европадин Къугъунрин Тешкилат Комитетдин седри Мегърибан Алиевади члугур зегъметар иллаки чехиди я.

Мегърибан Алиевади чи уьлкведин I Европадин Къугъунара гъалибвал къазанмишай спортсменрихъ, абур гъазурайбурухъ, спортдин ичтимаиятдин векилрихъ ва Къугъунар teşkilунин карда мукъвай куьмек гайи къецепатан векилрихъ галаз киле феий гуръушда Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиевахъ элкъвена лагъана: «Завай спортдин лексикадикай менфят къачуна лугъуз жеда хьй, и 17 йикъан къене Азербайжандин халкъ са команда, Куьн лагъайла, и командадин капитан тир. Гьавилэй гъалиб татун мумкин тушир. Ватандиз, хайи Азербайжандиз къуллугъ авун чехи ичтибарлувал, и къуллугъдин нетижаяр акуна яшамихъ хуьн виридалайни чехи хушбахтвал я.»

Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиева алай йисан 29-июндиз къабудай серенжемралди гъалибвал къазанмишай чи уьлкведин спортсменриз орден ва медалар гана. Азербайжан Республикада менинят, образование, медецина ва спорт вилик тухунай, Азербайжан халкъдин менини ирс вири дуьньяда гегъеншидз теблигъ авунай ва I Европадин Къугъунар teşkilунин карда чехи къуллугъ къалурунай Мегърибан Алиева «Гъейдар Алиев» ордендиз лайихлу хъана.

“САМУР”

Алберт Селимов

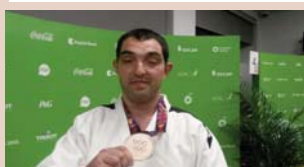
Радик Исаев

Фарида Азизова

Васиф Сефербегов

Закир Мислимов

Э Х Ъ ! . .

ГЪУКУМАТДИН ЧЛАЛ ХЪАНВА

Икъван гагъди Косовода пуд члал – албан, серб ва ингилис члалар гъукуматдин члалар яз гьисабзавай. Гила ина къуд лагъай члал – туьрк члални гъукуматдин члал хъанва. Исаятда уьлкведин талуьк идарайри вири документар къуд члалал гъазурзава.

Косовода яшамихъ жезвай туьрквериз фадлай чпин члалаз ихътин статус гана кланзавай. Демократиядив къадайвал, абур чпин мураддив агакъна. Дуьньядин маса уьлквейрини Косоводилай чешне къачуна кланзава.

Гъакъикъатдиз къван гумир.

Лезги халкъдин мисал

(Əvvəlki qəzetin 23 aprel 2015-ci il tarixli sayında)

Yeni hökumətə dəstək verməsinə, yoxsullara əl tutmasına, heç bir müqavimət göstərmədən varidatlarından əl çəkmələrinə baxmayaraq, bir sıra imkanlı adamların sürgünə göndərilməsindən Sovet dövlətinin düşmənləri məharətlə istifadə edir, əhalini iğtişasə qaldırırdılar. İğtişasçılar Küre dairəsində də xeyli tərəfdar tapmış, hətta silahlı dəstələr yaradaraq dövlət idarələrinə basqınlar edirdilər. Tezliklə Aliskender bu dəstələrlə mübarizə aparmaq üçün mərkəzdən gizli tapşırıq aldı.

Gizli tapşırıq

Dağıstan Vilayət Partiya Komitəsindən daxil olan məktubda deyilirdi: "Son vaxtlar Dağıstanın müxtəlif bölgələrində Sovet hakimiyyətinə qarşı qiyamlar və gizli silahlı dəstələr təşkil olunur. Əksər dəstələrə ağqvardiyaçı zabitlər rəhbərlik edir. Məqsəd bu dəstələri birləşdirərək daha iri silahlı qruplaşmalar yaratmaq, hökumətə qarşı mütəşəkkil mübarizə aparmaqdır. Sovet hakimiyyətdən narazı ünsürlər həvəslə belə dəstələrə qoşulur və başqalarını da cəlb edirlər. Bolşevizm əleyhinə birləşənlər gətirdikcə daha təhlükəli qüvvəyə çevrilir. Təhlükəni aradan qaldırmaq üçün bölgələrdəki silahlı dəstələr tezliklə ləğv edilməlidir. Onlara qarşı hökumətə sadiq təbəqədən dəstələr yaratmaq lazımdır. Yerlərə əsgəri qüvvələr göndərmək imkanını olmadıqına görə rəhbərlik etdiyiniz dairədə bu işin təşkili və düşmənlərin tezliklə darmadağın edilməsi birbaşa sizə həvalə olunur." (Bax: ЦГА ДАССР. Ф.34 р. Оп.4.Д.38.).

O vaxt Küre dairəsində iki silahlı dəstə yaradılmışdı. Birinci dəstə daha təhlükəli idi. Onun başçısı vaxtilə çar ordusunda qulluq etmiş Şahmərđan bəy idi. O, ətrafına 200-dən çox silahlı toplamışdı. İkinci dəstəyə qaçaq Şafı başçılıq edirdi. O, öz dəstəsinə 120 adam cəlb etmişdi. Şahmərđan bəyin dəstəsinə hərbi təlim görmüş və Sovet hökumətini yıxmaq üçün canından keçməyə hazır adamlar daha çox idi. Onlar təkcə dövlət idarələrinə basqın etməklə, bolşevikləri öldürməklə ki-fayətlənmir, yerli əhalini də talayırdılar. Bununla da yeni hökumətin əhalini müdafiə etməyə qadir olmadığını sübuta yetirməyə çalışırdılar.

Hər iki dəstənin qonşu dairələrdəki silahlılarla əlaqələri var idi. Hətta bəzən birgə əməliyyatlar keçirir, bəzi nahiyələrdə hakimiyyəti devirirdilər. Bu cür mütəşəkkil qüvvələrə qarşı döyüşmək üçün xüsusi hazırlıq lazım idi. Aliskender bu məqsədlə xüsusi qrup yaratdı. Həmin qrup həm silah əldə etməli, həm də kəndlilərə bu silahlə davranmağı öyrətməli idi. Bu səbəbdən məktubun alımından iki ayadək keçməsinə baxmayaraq, antisovet ünsürlərə qarşı mübarizə bir qədər ləngidi. Mərkəzin onu tələsdirməsinə baxmayaraq, Aliskender hazırlığı tam başa çatdırmamış mübarizəyə girişmədi. Onun gəncələrdən ibarət 400 nəfərlik dəstəsi döyüşə hazır olanda əməliyyata özü rəhbərlik etdi.

Uğurlu əməliyyat

Aliskenderin planına görə silahlı dəstələr ayrı-ayrılıqda deyil, eyni vaxtda məhv edilməli idi. Onların birləşməsinə yol vermək olmazdı. Ona görə də iki dəstə yaratdı. 250 nəfərlik dəstəyə özü, 150

nəfərlik dəstəyə köməkçisi rəhbərlik etdi. Şahmərđan bəylə döyüşmək üçün Aliskender əlverişli vaxt seçib qəfil zərbə endirməyi qərara aldı. Mayın axırlarında əlverişli şərait yarandı. Həvalər istiləşdiyinə görə aran kəndlərini soyub dağlara çəkilmək istəyənlər Şahmərđan bəy öz dəstəsi ilə Samur çayının kənarındakı kiçik düzənlikdə dincəlməyi qərara aldı. Burada iki çıxış var idi. Biri çaya tərəf uzanan yol, o biri dağlara qalxan çıxış. Şahmərđan bəyin başı istirahətə qarışanda Aliskenderin adamları hər iki çıxışı bağladılar. Burada gecələmək qərarına gəlməklə Şahmərđan bəy ikinci ehtiyatsızlığa yol verdi. Aliskenderin dəstəsi səhər açılmağa az qalmış, silahlılar yuxudan ayılmamış onlara qəfil hücum etdi. Xeyli canlı qüvvə itirən Şahmərđan bəy sağ qalanlarla dağlara çəkilmək istədi. Atlara minib irəli cumanda dəstə güclü atəşə tuş gəldi. Çığırın tutulduğunu görə Şahmərđan bəy atının başını əsas yola tərəf çevirdi. Lakin burada da atəşə üzlişib xeyli adamını itirdi. Bir neçə saatlıq atışmadan sonra bəyin dəstəsi yarı oldu. Buna baxmayaraq, təslim olmayıb çayı keçmək istədi. Bu, çox təhlükəli idi, çünki çay gür axırdı, sel adamları apara bilərdi. Nədənsə bəziləri bunun fərqi yarmadan həmin yolu seçdi. Ancaq bir azdan dağların əlindən qurtula bilməyib həmişəlik suda qərq oldular.

Dəstədə 50-60 adam qalanda Şahmərđan bəy xəbərdarlıq edilib ki, təslim olsun. O, razılaşmadı. Hətta bəzi silahlılar Aliskender tərəfə keçmək istəyəndə onları arxadan vurdu. Bu, dəstədə pis qarışılandı.

qrupu iki il ərzində dairənin ayrı-ayrı bölgələrində əhalidən 10 minədək bayatı, 200 nağıl, 800 lotfiyə, 600 tapmaca, 30 rəvayət, 2 minədək atalar sözü toplamışdı. Bundan əlavə Küre dairəsində Dağıstanda ilk dəfə olaraq etnoqrafik ansambl yaradıldı. Sonralar bir jurnalın yazdığı kimi, Aliskenderin təşəbbüsü ilə S.Stalski adına ikinci belə ansambl 1936-cı ildə Dərbənddə yaradıldı və həmin kollektiv böyük uğurlar qazandı. (Bax: Народное творчество, N1. Махачкала, 1937. С.62).

A.Alqadarskinin ən böyük xidmətlərindən biri də xalqçılığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlıdır. Onu bu ruhlandırıcı dostu və silahdaşı Najmudin Samurskinin yeni vəzifəyə, Dağıstan Vilayət Partiya Komitəsinin birinci katibi vəzifəsinə təyin edilməsi olur. Aliskender bir neçə dəfə N.Samurskinin qəbulunda olur və xalqçılığın inkişaf etdirilməsi mə-

sələsini onunla müzakirə edir. Noticədə N.Samurski SSRİ hökuməti qarşısında məsələ qaldırır. Buna müvafiq olaraq SSRİ Xalq Komissarları Soveti 1934-cü ilin avqustun 8-də Dağıstanda xalqçılığın inkişaf etdirilməklə bağlı qərar qəbul edir və xalq əməlatxanalarının tikintisindən ötrü respublikaya 100 min manat pul ayırır. (Bax: ЦГА ДАССР. Ф. 178р. Оп.12.Д.6, л.10.). Həmin qərardan sonra Küre dairəsində 5 xalqçılıq əməlatxanası yaradılır və yüzlərlə insan işlə təmin olunur.

Aliskenderin daha bir xidməti məşhur ləzgi şairi Süleyman Stalskiyə göstərdiyi qayğı ilə bağlıdır. İlk dəfə məhz o, Süleymanın nadir istedad sahibi olduğunu müəyyənləşdirmiş, şairi bütün vergilərdən azad etmişdi. Eyni zamanda ilk dəfə Stalskinin şeirlərini qələmə almış, sistemləşdirmiş və rus dilinə tərcümə edərək bütün ölkə oxucularına çatdırmışdı. Onun 1916-1934-cü illərdə yazılmış "S.Stalskinin aforizmləri" adlı irihəcmli əlyazması hazırda arxivdə saxlanılır. (Bax: Гусейн Гусейнов. Гасан Алкадары. Махачкала, 2014. С.301.).

Vətən və xalq qarşısındakı əvəzsiz xidmətlərinə baxmayaraq, repressiya qurbanı olan N.Samurski 1937-ci ildə həbs olunandan sonra onun silahdaşları da cəzaya məhkum edildilər. Həmin dövrdə Dağıstanda hakimiyyəti ələ keçirən millətçi qüvvələr vətənin sədaqətli xidmət edən onlara tanınmış ləzgiyə divan tutdular. 1937-ci ilin sonunda sürgünə göndərilən A.Alqadarski 1943-cü ildə həbsxanada dünyasını dəyişdi.

Müzəffər MƏLİKMƏMMƏDOV

Çalış öz xalqının işinə yara, Geysin əməlindən dünya zərxcara-

Nizami Gəncəvi

Yeniliklər

www.samurpress.net

Milli bazarlar yaradılacaq

Azərbaycan Rusiyanın Moskva, Sankt-Peterburq və digər regionlarında milli kənd təsərrüfatı mərkəzləri yaratmağı planlaşdırır. Bununla bağlı Rusiyanın Regional İnkişaf Nazirliyi ilə birgə məsləhətləşmələr aparılmışdır. Hazırda Rusiyanın Azərbaycan mallarına olan tələbatı bir neçə dəfə artıb və ölkəmizin milli sahibkarlarının şimal qonşumuzla meyvə-tərəvəz və digər məhsullar göndərməsi üçün əlverişli şərait yaranıb. Azərbaycanlı fermerlərin istehsal etdikləri məhsulların daha asan və koordinasiya olunmuş şəkildə rus bazarlarına çıxarılması üçün qarşı tərəfin istəyi ilə satış mərkəzləri təşkil olunacaq.

Hazırda Rusiyada fəaliyyət göstərən bazarlarda fərqli olaraq yaradılacaq yeni satış mərkəzləri hər iki ölkənin birgə mütəssisəsi olacaq.

Kitab sərgi-yarmarkası keçiriləcək

Sentyabrın 16-dan 18-dək Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi, Bakı Şəhər Mədəniyyət və Turizm İdarəsinin (BŞMTİ) təşkilatlığı ilə Əl Oyunları İdman Sarayında IV Bakı Beynəlxalq kitab sərgi-yarmarkası təşkil olunacaq.

BŞMTİ-nin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, əhalinin asudə vaxtını səmərəli keçirməsi, mədəniyyətdə mütaliənin təbliği, mütaliə vərdislərinin inkişaf etdirilməsi, kitabxanalara ictimai marağın artırılması məqsədilə keçiriləcək IV Bakı Beynəlxalq kitab sərgi-yarmarkası çərçivəsində idarənin şəbəkəsinə daxil olan M.Ə.Sabir adına şəhər kütəbli kitabxanası da müxtəlif sərgilər təşkil edəcək.

Təbii qaz verilmişdir

Bu günlərdə Zaqatala rayonunun Oytala, Paşan, Maqov, Voytala və Yolaşır kəndlərinə ilk dəfə olaraq təbii qazın verilməsi münasibəti ilə tədbirlər keçirilmişdir. Tədbirlərdə rayon İcra Hakimiyyətinin və "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin təmsilçiləri, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak etmişlər. Bildirilmişdir ki, ümumilikdə 1184 abonentli olan kəndlərin qazlaşdırılması üçün birpilləli sistem əsasında 61755 metr uzunluğunda müxtəlif diametrlə metal borularla daşıyıcı və məhəllədaxili qaz xətləri çəkilmiş, 1184 ədəd saygac və fərdi tənzimləyici quraşdırılmışdır.

Məşhur ləzgilər haqqında bilmədiklərimiz

BÖYÜK İSTEDAD SAHİBİ

Bir neçə nəfər etiraz edib, qarışıqlıq düşəndə Aliskenderin dəstəsi silahlıları mühasirəyə aldı. Vəziyyətdən çıxış yolu tapmayan Şahmərđan bəy tapançası ilə özünü vurdu. Bunu görənlər onun tərəfdarları dərhal silahlı yerə qoydular.

Bundan sonra Aliskenderin dəstəsindən 50 nəfər qaçaq Şafı ilə döyüşlərə köməyə getdi. Orada da silahlıların vəziyyəti yaxşı deyildi. Onlar xeyli itki verdikləri üçün geri çəkilmək istəyirdilər. Lakin Aliskenderin adamları buna imkan vermədilər və sağ qalan 40 nəfəri mühasirəyə alıb zərəsizləşdirdilər. Silahlı dəstələrin ləğv edilməsi ilə əlaqədar Küre dairəsində həyata keçirilən uğurlu əməliyyat sonralar bütün dairələr üçün nümunə oldu.

Qətiyyəti və cəsarəti ilə seçilən, xalqın gələcəyi uğrunda mübarizə aparan A.Alqadarskinin başqa sahələrdə də xidmətləri az olmamışdı. Məsələn, mədəni tədrisində.

Mədəni irsin keşiyində

1922-ci ildə N.Samurskinin təşəbbüsü ilə Dağıstan hökuməti milli folklor nümunələrinin toplanması və nəşr olunmasından ötrü xüsusi qərar qəbul etdi. (Bax: "Советский Дагестан" 1922, 17 февраля). İki il sonra, aprel ayında "Советский Дагестан" qəzetinin yazdığına görə bu sahədə Küre dairəsi xüsusi ilə fərqlənirdi. A.Alqadarskinin təşkil etdiyi peşəkarlardan ibarət tədqiqatçılar

ЧИ БАРКА

Чи кьелемдин дуст Бейбала Няметован 60 йис хьанва лагъайла ч'алахъ хьанач чун. Вучиз лагъайтла и кьени кьилихрин, чина даим мили хьвер авай, инсанриз хьсанвилер авун вичин риклин кьаст тир, к'валахдин юлдашрин, кьунширин, дустарин, хизандин рикл алай ам вичин яшдидлай гзаф жегьил яз аквада.

Чи журналист дустарин кьула Бейбала

Няметовахъ вичин чка ава. 1955-йисан 1-августдиз К'цлар райондин Ясаб хьуре диледиз хьайи Бейбала Муьрселан хва Няметованни уьмуьрдин гзаф йисар «Коммунист», гилан «Азербайжан» чапханадихъ галаз алакьалу я. Ам ина к'валахзавайбуруз вичинбурухъ ялдай инсан хьиз ч'ида. Кьвед лагъайди, ам пара хьсан кьунши я. Гьам вич, гьамни адан уьмуьрдин юлдаш Ханбажи умун инсанар я. Абурун пуд руш – Вефа, Севинж ва Сабина тек са иервилелди ваь, гьак'ни акьулливилелди тафаватлу я.

Бейбала Няметован кьетленвилерикай садни ам кьакван руьгьдин инсан хьунухъ я. Ик' хьаначиртла, адавай ара датана 40 йисуз «Бакинский рабочий» хьтин Азербайжандин т'вар-ван авай печатдин органда к'валахиз жечир. Ина чара-чара везифайрал к'валахлай ада эхиримжи Яргьал йисара жавабдар секретариндин везифа кьилиз акьулзава. Журналистриз им редакциядин виридалайни четин ва жавабдар к'валах тирди хьсандиз ч'ида. Газетдин акурар, ана гьи материалар гьи жуьреда, гьи макьаладар гежел вегьин тавуна чапна к'ланзаватла жавабдар секретарди гьядла. 16 йисуз и кар кьиле тухуз алакьзавай кас, шаксуз, халисан пешекар я.

Бейбала чаз муькваларнавай мадни са жигьет ава. «Самур» газет к'вачел акьалдай 1997-1998-йисара чи гьиликай кьур, чаз четинвилер арадай акьудиз куьмек гайи инсан я ам.

Азербайжандин прессадин 140-йисан юбилейдихъ авсиятда Президентдин указдалди алаз «Лайихлу медениятдин к'валахдар» гьуьрметдин т'вар гана лагъай хабарди чаз гзафин-гзаф хьвешу авуна. Авайвал лагъайтла, Бейбала Няметов идалайни ч'ехи т'варариз лайихлу инсан я. Вичин риклин кьастарин мишвилелди чешнелу тир и дамах гвачир инсан, чи ч'ехи дуст Бейбала Няметов барка ийизва чна. Алаз чандин сагьвал, риклин шадвал, хизандин бахтувал ва мадни ч'ехи агалкьунар т'алабзава.

«САМУР» газетдин коллектив

МАНИДИ ЭВЕРЗАВА

Алай йисан 29-июлдиз Дагьустан Республикадин Ахцегь райондин Луткун хьуре «Лезги сес -2015» т'вар алаз сад лагъай манирин фестивал кьиле ф'ида. Лезги манидин дережа хьажун, маничийрин арадай виридалайни хьсан ван авайбуру ва манияр пешекарвилелди тамамарзавайбуру хьагьун патал арадал гьидай акьажурир 16-40 яшарин инсанар акалда.

Жюридик т'вар-ван авай вокалист Селим Аллагьярлов ва харусенятдин маса сейли векилар ква. Гьикьван вахт я фестивалдиз гьазурвилер акьаз. Чна чи халкьдин харусенят хьун ва вилек тухун патал арадиз гьизвай и акьажурир ч'ехи агалкьунар т'алабзава. Чи сегьнейриз лайихлу маничийр акьатдайдак муьд кутазва.

Айнуьр БАЙБУЛТОВА

FESTIVALDA LƏZGI MUSIQISI SƏSLƏNDİ

Йулуьн 1-5-дә Азәрбаьцаннн қөдәм сөнөт вә мөдәниyyət мәркәзләриндә олан Şәкидә “İpək Yolu” VI Бейнәлхалқ музиги фестивали кечирилмишдир. Азәрбаьцан Бөстөкарлар Иттифақинн, Баки Бейнәлхалқ Multikulturalizm Мәркәзинин вә Şәки Şәһәр İcра Hakimiyyotinin биргә тәşкилатчилиги, Мөдәниyyət вә Туризм Назирлиьинин дөстәйи илә кечирилән фестивалда бир сара харичи өлкөләрин, еләсә дә Азәрбаьцаннн танинмиш музиги коллективләри, о цүмлөдән өлкәмизин азsayılı халқларинн ансамбллари иштирак етмишләр.

Беш гүн давам едән фестивалда район сakinлери вә қонақлар Япониянын “Kamigata Sumiyoshi Kai” музиги ансамблинин, Түркүьонин Çukurova Dövlət Simfonik Orkestrinin, Polşanın “Ac-cello Duo” музиги ансамблинин концерт програмларини динлөмөк имкани қазанмишлар.

Йулуьн 3-дә Şәкинин визит вәрәғи sayılan “Karvansaray” Азәрбаьцаннн азsayılı халқларинн хор, маһни вә рәқс коллективлеринин иختيارина verilmişдир.

Onların музиги folklorunun, мәрәсим-ләринин, маһни вә рәқсләринин нүмайиşi Şәкилорда вә харичи қонақларда бөьүк

maraq doğurmuşдур. Бу, фестивалнн ән бөьүк вә yaddaqalan hadisəsi olmuşдур. Ləzgilər, talışlar, kürdlər, tatlar, axıska türkləri, ruslar, avarlar, udiilər, ingiloylar, saxurlar вә тәтәрлар maraqlı programla çıxış етмишләр.

“Suvar” Ləzgi Mahni vә Rəqs Ansamblının çıxışı һөmişәki kimi yaddaqalan olmuşдур. Rəşad İbrahimov, Cavahir Abdulova, Cәmilә Zalova, Roza Hacımuradova вә Elvina Hey-

dərovanın ifasında sәslәнән “Dağlılar” maһnısı вә ləzgi xalq maһnılarında ibarət popurilər gurultulu alqışlarla müşayiət olunmuşдур. “Suvar” in rəqs ansamblının maһtunları isә gәnc qızların вә oğlanların ifasında coşqun ləzgi rəқslərini yaxından izləmək imkanı qazanmışлар.

Bir sözlә, respublikamızın ayrı-ayrı xalqlarının музиги коллективләри, о цүмлөдән “Suvar” festivale xüsusi yaraşiq vermışдир.

Nurəddin ALXASOV

БУЛАХДА ЯД АВА

Владик БАТМАНОВ

Ви мехьерик

Тухудайла, кланиди вун,
Мехьерикай хьудмир зун.
Тавуна гьич кагуьвилер,
Аквада за гьазурвилер.

Хьурай лугьуз иер кьиса,
Ваз вишни са цуьк гьида за.
Вилер шехьиз, п'лузар хьуьрез,
Кьведа руш зун ви шад мелез.

Ви чамраз хьел атайт'лани,
Ада ви рехъ ат'лайт'лани,
Рик'ле аваз гьамни суза,
Ваз кьуьл ийиз эверда за.

Чун кьвед санал акур ч'лавуз,
Кьуьл ийиз кам кьачур ч'лавуз,
Гьейран хьана муьгьанар чал,
Шумудалай алахеда звал:

"Ибуру кьведни кьадайбуру тир,
Сифте ширин рахайбуру тир".
Агь, килигда пашмаьдиз чаз.
И кар залан жедачни ваз?

Вилин накьвар тежез илив,
Вун хьфида чамран кьилив.
Маьд вуч ийин, сагь хьурай вун,
Жуван чамраз рагь хьурай вун.

Алай йисан мартдин ваира Москвада кьиле ф'ейш лезгийрин Яран сувариз талукьарнавай концерт са кьаьдар тафаватлуду хьанай. Концерт рик'лиз чими, жегьил са гаьади лезги ч'алалди тухузвай. Ада сегьнедиз ак'л кьазвай хьи, на лугьуди, шумудни са йисара ихьтин мьрекатрин кьиле хьанвайди я. Арада вичин шишарини к'лезавай и гаьа гзафбурун рик'ле айркьнаи. Вичихъ шаирвилин алакьунар, гьак'ни шишр фасагьатвилелди к'елдай басарагь авай и гаьади - Владик Батманова вичин сифте ктаб пишкеш из ракуьрайла чаз гзафин-гзаф хьвешу хьанай. Ингье ктабдиз акьуднавай шишар маьд гьилера газетда чап тавун патал адавай редакциядиз вичин ц'ийи шишар ракуьрун т'алабнай чна. Рик'ле ишгам, гьиле кьелем, чанда ц'ай, руьгьда лезгивал авай и жегьилдин шишри фикиррин кьенивилелди чи фикир желбнай, «и булахеда яд ава» лагьана фикирнай чна.

1995-йисуз Мегьарамдхуьруьн райондин Хуьрелрин хуьре дидедиз хьайи Батманов Владик Нафيران хьи ина юкьван мектеб акьат'ларнава. Алай вахтунда Дагьустандин Гьукуматдин Университетдин Дагьустандин филологиядин факультетда к'лезава. 2012-йисуз адан “Билбил” т'вар алай ктаб басма хьанва. Чна жегьил шаирдиз маьди ч'ехи агалкьунар т'алабзава!

Азиз дагьлар

Азиз дагьлар, ваз акунай виш т'лар,
Дявед ч'лавуз чи дидейри эх авур.
Азиз дагьлар, ваз акунай аялар,
Вичин хайи бубадин пак чин такур.

Ваз килигиз, ишез шумуд етимди
К'луь накьварин селлер гьанай вилерай.
Вун рик'леваз шумудни са итимди,
Женгера тур вегьеначир гьилерай.

Азиз дагьлар, вун паталди дяведиз
Агьзуьрради фена жегьил лезгияр.
Чи уьлкве гьич кьун тавурай завадиз,
Таквадайвал чаз экьичай ивиар.

Азиз дагьлар, хва фидай югь дяведиз
Маьд салрани чи дидейриз такурай!
Дяве клани инсандин рик'л, я Аллагь,
Ам диделин руфунмаьз пад хьурай.

Ви кьакьанвал, ви такабуру акурла,
Аял вахтар хьведа хьи рик'ел зи.
Лугьуда за даим дуьа авура:
Етим аял тахьурай гьич чилел чи!

Дегиш хьанва

Папа хьрак фу чразмач,
Эвелан хьиз гам хразмач,

Кьеб эч'лягьдай свас акьазмач,
Дегиш хьанва дуьнья миьхьиз,
Адан крар женни эхиз?

Кье рившетрихъ авач кьаьдар,
Пул гьачирдаз дуьнья я дар,
Фаскиьрини ийиз куп'лар,
Дегиш хьанва дуьнья миьхьиз,
Адан крар женни эхиз?

Катзава эл к'валахдикай,
Дуст кьунава ялтахдикай,
"Фекьси" хьанва алчхадикай,
Дегиш хьанва дуьнья миьхьиз,
Адан крар женни эхиз?

Лап "акьуьлу" хьанва жегьил,
Залан кардал вегьизмач гьил,
Маса гуьва гьилевай чил,
Дегиш хьанва дуьнья миьхьиз,
Адан крар женни эхиз?

Садбуру кьар акьудиз хьваз,
Садбуру ава кат'лар ч'лугьваз,
Акьваз женни и кар акьаз?
Дегиш хьанва дуьнья миьхьиз,
Адан крар женни эхиз?

Владик, вун санал акьваз,
Фагьум ая жува-жуваз,
Вуч хьанва т'ла чизвачни ваз?
Дегиш хьанва дуьнья миьхьиз,
Адан крар жезмач эхиз.

КЪЕБЕЛЕВИЙРИ «САМУР» КХЪИЗВА

АБУРУН КЪАДАР 500-ДАЛАЙ АЛАТНА

Азербайжандин лезги газет «Самур» кхъизвайбурун къадар къадим Къебеледа йис-сандивай пара жезва. Дидед члалал акъатзавай газет чи намус я, адаз дидед члалан къабедиз хъиз икрам авуна кланзавайди я лугъузвай ксар ина гъамиша хъийди я. Къебеледин твар-ван авай агъсакъл Баба Бабаева са береда 200-далай гъаф клелдайбуруз газет кланарнай. Ам рагъметдиз фейила агъсакъл Садай Агъмедова и рекъай редакция-диз куьмек ганай.

Абуру цайи къени тумари къени цирер гузва. И кардив жегиларни агатзава. Бакуда институтда клелдай йисара «Самурдин» мукъувай агатай Мансур Менсимова Къебеледиз хтайлани редакциядихъ галаз алакъяр хвена, цудралди клелдайбурун газетдив агудна.

И баркаллу кар кье Къебеледин твар-ван авай агъсакъл, духтур Шагисмаил Исмаилован регъбервиллик кваз къегъл ксари давамарзава. «Самур» чи халкъдин бармак я лугъузвай и къени къилихрин касдин алахъунар себеб яз кье районда лезги газет къенвайбурун къадар 500-далай алатна.

Къебеледа «Самурдин» даях тир Шагисмаил Исмаилован къилив и йикъара газетдихъ рикл кузвай са къадар ксар къватл хъанвай. Лугъуз-хъуьрез алаатай мярекат газетдикай, ана физвай материал-рикая, редакциядинни клелдайбурун алакъяйрикая тир. Сифте абуру газетдин чехи дустар, рагъметлу Баба Бабаев,

Садай Агъмедов ва Физули Явер гъурмет-далди рикел хкана.

Келдайбуру санал агатунин себеб 500 лагъай касди - райондин твар-ван авай инженер Гемзет Зейналова газет хъин тир. Идахъ авсиятда Ш.Исмаилова адаз къилди бахшиш гана ва редакциядин тварцелай касдиз разивал къалулна. 501 лагъай клелдайди элдин сеняткар, хъенчин къа-

парин устлар Вакиф Зейналов хъана. Мярекат куьтагъ жедалди мадни 13 касди «Самур» кхъена.

Жегилар газетдив агудзавай Мансур Менсимоваз, аялриз дидедин члал рикъивай кланарзавай, лезги члалл шиирар кхъизвай Айтекин Бабаевадиз разивал къалулна. Мярекатдал сарай райондин виллик-къилик къай карикай Гъуммет Узбегова, Эсед Эмирфетова, Назим Зекриева, Илдырым Мирзелиева, Элхан

Шейдаева, Шакир Женнетова, Руслан Мамедова, Назим Рагъманова ва масабуру газетдихъ авсиятда чпин фикирар лагъана, ам хвена кланзавайди малумарна. Мярекатдиз дишегълиарни атанвай. Гуьлейфе Исмаилова Гемзелидай, муаллимар Мелагъет Гуьсейинова, Рена Гъажиева ва Ругъизер Алиева са къил Камарвандай атанвай. Рикл шадардай кар ам я хьи, кье райондин твар-ван авай духтуррин, мектебдин директоррин, муаллимрин, инженеррин, гъакъни адетдин инсанрин арада газетдихъ рикл куз-вайбуру пара хъанва. Абурукай Зия Бабаев, Бехтияр Алиярв, Надир Насруллаев, Эмирхан Бурзуев, Азер Жаферов, Тегъ-

Исмаилов, Жамал Ресулов хътин «Самурдал» рикл алай инсанрин тварар къаз жедат. Келдайбурув газет вахтунда ага-къаруник Жумъшуд Расулова, Насруллагъ Къузаева, Элбрус Ибрагимова, Вейис Бабашова ва масабуру чехи пай кутазва.

Мярекатдин вахтунда «Самур» газетдин редакциядихъ галаз телефондин алакъя хвейи, вичин риклин гафар лагъана, адан къвалахдарриз чехи агалкъунар тлалаб авур Шагисмаил Исмаилова клелдайбурун тварцелай редакциядин коллективдив вичин барка агакъарна.

Гъа юкъуз къебелевийр Шагисмаил духтурдин мад са алакъунин шагид хъана. Лезги шаиррин шиирар акъван фагагъатлувилелди клелна хьи, ада.

Эхъ, клелдайбуру къватл хъанвай чка гъвечи тирлани ана авайбурун риклер гегъенш тир.

Къериб ГЪУБЕСИНОВ

BALIKESIRDƏ LƏZGİ GECƏSİ

Türkiyənin Balıkesir Dağstanlılar Kültür və Yardımlaşma Dərnəyinin hər il keçirdiyi toplantılara bu ilin mayın 31-də

bir yenisi də əlavə olundu. "Ləzgi gecəsi" adlandırılan həmin məclis olduqca səmimi və yaddaşqalan oldu. Bir neçə siyasi partiyanın vəkillərinin, Balıkesir Bələdiyyə Başkanlığının və bir sıra cəmiyyətlərin nümayəndələrinin iştirak etdiyi, bir çoxlarının gül çaləngləri yollaqları uğurlar arzuladıqları gecə unudulmaz anlarla yadda qaldı.

Dərnək başkanı Cevdet Yıldız ləzgi xalqının zəngin mədəniyyətini, adət-ənənələrini yada saldı,

ana dilini qorumağın vacibliyini qeyd etdi. O, hər il keçirdikləri, Türkiyənin müxtəlif bölgələrində yaşayan ləzgilərin həvəslə qatıldığı "Afar günləri"nin əhəmiyyətini vurğulayaraq, belə tədbirlərin gənc nəslin təربiyəsində böyük rol oynadığını bildirdi.

Balıkesir Karesi Dərnəyi qrupunun nümayiş etdirdiyi xalq oyunları, gənc rəq-qasların coşqulu rəqsləri məclisə şəh əhval-ruhiyyə gətirdi.

Gecədə nümayiş etdirilən S. Kərimovanın səndəli-musiqili "Mənim doğma elim" filmi qürbətəki ləzgilərə vətən həsrətli hissələr yaşatdı.

Abdullah QUBALLI,
Türkiyə, İzmir

ХУБРУЗ ЯД ГЪАНА

Япония гъукуматди «Векеьрин пунар ва инсандин хатасузвал» программдик кваз Кілар районда са шумуд проект къилиз акъуднава. И йикъара ихътин проектирайкяй яз райондин Ясаб хуьруз къалин тамарай 13 километрдин яргъивил гунгаррив хъадавай яд гъанва. Вичин къимет 103 агъзур доллар тир проектдив къадайвал, хуьре 105 тон яд къадай цин гъамбархана ва къве яд пайдай чка эшигнава. Ина мад къве булах гунгуьна хтунва. Гила хуьре абурун къадар 37-дав агакъанва.

Ясабдал цийи цин система кардик кутадай мярекатда Япониядин Азербайжанда авай посол Цугуо Такагъашиди ва райондин чехибуру иштиракна. Хуьруьн агъалийри и къайгъудар-вилляй абуруз чпин разивал къалулна.

Вафа НЯМЕТОВА

ЧИРВИЛЕР ЧУКІУРАЙ КЪЕГЪАЛ

Чи тарихдин тѐмил чирнавай чирнай сад XIX виш йисуз ва XX виш йисан эвелра халкъдин къула чирвилерни къвенкъвечи фикирар чукуьрунин месэла я. А члавара чакъ и месэладихъ галаз муъувай машгъл хъайн Къазанфарбег Зулфикаров, Гуьсейин бег Смутъулски, Гъасан эфенди Алкъвадари, Рагъимбег Абасэфендиев, Башир Султанов, Режеб Амирханов, Къасумхуьруьн Султан, Абдулгъай Жалилов, Шагърузат Султанова, Али Искендер Алкъвадарски, Абужафер Мамедов, Гъажиеб Гъажиегов хътин камалгъелияр авай.

Заз Абужафер Мамедовакай са къве цийи дидел гъиз кланзава. 1880-йисуз Къасумхуьре диледиз хъайн ва 1934-йисуз ина вичин дунья дегъипарай А.Мамедов халкъдин къула чирвилерни къвенкъвечи фикирар чукуьруник, гъакъни диндин тушир мектебар арадал гъуник чехи пай кутур кас я. Адакай рахадайла саки вири авторни Абужаферан анжах 1911-йисуз

Тифлисада чапдай акъатай «Куьре члалан элифарин. ахла гъвиьиз клелдай жуз» ктаб мисал яз къалулда. Са гафин авачиз, им гъаф къиметлу, чи члалан тарихда Усларан алфавитдалди туькьурнавай пуд лагъай ктаб я. Ина аялриз дидед члал чирун патал жуьреба-жуьре темайрай клелдай материалар, тапшуругъар, суалар, абурун жавабар, махар, гъыкаяр, мискъалар, бубайрин мисалар ганва.

Абужафераз дидед члал хъиз, урус, туьрк, араб члаларни хъсандиз чидай. Ада гъатда а члаларай са бязи шаирин шиирарни лезги члалаз элкъурнай. Абужафера и шиирар санал къватна чапдиз гъазурнай ва Тифлисада авай Къафкъаздин Чирвилерин Округдив вуганай. Амма вучиз ятлани ктаб чап хъанач. Идалай гъейри А.Мамедова алфавитни туькьурнай. Гъайиф хьи, и ктабдинин экв акунач.

Ара датлана халкъдин къула чирвилерни къвенкъвечи фикирар чукуьрай Абужаферан къедади гъафбуруз хабар авачир мад са ктабдикай лугъуз кланзава. Садбуру 1911-йисал къедалди адан ктабар акъатайди туш лугъузва. Им дуьз фикир туш. 1905-йисуз адан лезги члалал «Курани шерифдин кене зикир авунавай канин муькьул пейгъамбардин ахвалайр йа» твар ганвай ктаб чапдай акъатнава. Тифлисада басма хъайн и къватлал Усларан алфавитдалди къхъанва. Ина Къурьанда тварар къунвай 28 пайгъамбардикай гъыкаяр гъатнава. Къафкъаздин Чирвилерин Округдин чехидан буйругъалди чапнавай и ктабдикай са къадар вахтунда диндин тушир мектебарани менфят къачунай.

Тамилла БЕКЕРОВА,
Дагъустан Республикадин
Дербент шегъер,
муаллим

САНАНИ АВАЧИР ЭЦИГУН

Исмаиллы районда анжах иниз хас тир къай-дада хжажзавай эцигунрин къадар къвердавай пара жезва. Гила «Шагъ дагъ» карханадин виллик, 17 сот тир чилерал «Сятдин майдан – сеняткарвилин базар» эцигиз кланзава. Майдандин юкъвал шегъердин вири чкайрай акъадай къакъан сятдин минара хжажда, адан патарив алишверидин драматар эцигда. Гъилив раснавай ва цванвай затгар маса гун патал кылди туьквенар кардик кутада. Цийи проектдив къазвачир карханаар шегъердин маса чкайриз куьчарда.

Цийи проекткар къилиз акъудунихъ галаз санал шегъердин абадвилеризни хъсандиз фикир гузва. Исятда шегъердин 7 куьмедиз асфалт цава. Кылийи-кылди къацу тир шегъер эхирими йисара лугъуз тежадай къван дегъиш хъанва. Цийи эцигунри адан нервал генани артухарзава.

Мурад ХАЛИКЪОВ

САМУРДИН МЕКТЕБ

ДИДЕД ЧАЛАН ЭКВ

Къве йис я Къебеле райондин Арзулла Регъимован т'варунихъ галай Цийи Дызахлы хуьрун юкван мектебда и т'вар алай мярекатар кыле физ. Цинин мярекат Алина Бабаева, Тегъмине Камилова, Жале Эмирасланова, Эфсане Хидирова ва Элнас Ашралиевади санал лагъай «Дидед ч'ал» манидалди анухарна. С.Керимовади вичин гафариз кхъей и маниди мярекатдиз халисан лезги руьгъ гъана. Ахпа лезги ч'алан муаллим Айтекин Бабаевади шаир М.Меликмамедован «3и бахтуниз акъатай ч'ал» шиир к'елна. Идалай гуьгъуьниз ада викторина кыле тухун патал командириз эверна. «Алпан» ва «Бубу» коман-

дайри чпин чкаяр къуна. Аялри суалриз ч'ехи шанкъунивиди жаваб гузвай. Тургай Ферзалиеван, Нурай Аллагъвердиевадин, Хураман Ягъиевадин, Семра Аслановадин ва масабурун гафунал тукъивей жавабри вири гъейранарнай.

Викторина кылиз акъатайла аялри шииррал, манирал илигна. Гуьлчин Желиловади Ш.Э. Мурадован «Накъв ши-рин я», Гуьлай Аллагъвердиевади К.Келентерлидин «Лезгидин руьгъ кваларнач за», Гуьлай ва Айчин Ашралиевайри М.Меликмамедован «Ватан», Леман Манасова ва Ханум Регъмановади С.Керимовадин «Лезги ч'ал», Нурай Аллагъвердиевади ва Гуьлнар Ашралиевади Э.Гуьлялиеван «Лезги ч'ал» шиирар фасагъатвилелди к'елна. Ламие Хасиевади, Жамале Муталибовади, Къумру Къедировади чи халкъдин маниар «Магъи Дилбер» ва «Перизада» рик' алаз лагъана мярекатдиз верци дад кутуна. Эхирла мектебдин директор Мирземмед Мирзелиева, заведиш Навруз Бабаева, муаллим-рикар Рамиз Регъимова, Феркъане Хасиевади, Ресмийе Мамедовади, Рауф Байрамова ва масабур мярекат арадал гъайи лезги ч'алан муаллим Айтекин Бабаевадиз ва хайи ч'алал рик' алай аялриз чпин разивал къалулна. Дидед ч'ал кланарун, ам вини дережадиз агакарарунин карда ихътин мярекетрин роль ч'ехиди тирди къейдна.

АЙГУЬН ХИДИРОВА,
Къебеле райондин Цийи Дызахлы хуьрун юкван мектебдин муаллим

САМИРАН АГАЛКЪУНАР

Алай йисан 27-майдиз Бакудин Славян Университетда урус ч'алаз талукуарнавай VII республикадин Олимпиадада уфтан хъайибур барка ийндай мярекат кыле фена. Россиядин Азербайжанда авай посольстводи гъар йисуз тухузвай олимпиада и гъилера Сергей Есенинан 120 йисан юбилейдиз талукуарнавай. Олимпиада са шумуд хилляй республикадин 46 райондин 289 мектебда пуд вацран кьене кыле тухванай.

Азербайжандин халкъдин артист Александра Никушинади тухвай мярекатдал чпихъ ч'ехи алакьунар авай аялр сегънедиз акъуднай. Абурукай сада зи фикир вичихъ ялнай. Адакай заз мярекатдилал

Хъана кван, хъанач кван са хан. Адаз вичин авайни-авачир са хва акъван кландай хь, аялдин рикиз вуч клан хъайтла ц'унни-вацун арада гъиз тадай гъилибанарив. Имаратда маса аялар авачир, магъледин аялрихъ галазни ам къугъ-тауз тадачир. Гъавийл адан кар-кеси т'уьн-хъун тир. Фад-фад дакларда адукуна рекьел ван алаз къугъвазвай аялриз килигдай.

Хандин хва къвердавай яц'у жезвай. Къарай текъез къуд цлан арада уьмуьр гъалзавай адан вилера хъверни авачир.

Эхирни хциз хвечи хъурай лугъуз бубади адаз магъледин аялрихъ галаз къугъвадай ихтияр гана. Ингъе пуд гъилибанни адан гуьгъуьна гъатна.

Кинт'лаш къугъвазвай гадаяр хандин хва мукуьвай акурла пагъ ат'лана амукуьна. Адаз чпихъ галаз къугъваз кланзава лагъайла аялриз хвечи хъана. Багъа пекер алай ам са герендилай мукуь аялрихъ галаз санал катиз-галтугиз къугъвазвай.

Ингъе къугъваз-къугъвазин са вуч ят'лани сарак кутазвай ада. Недай зат'лар авай синияр гъай гъилибанарни гада гъинихъ фейит'ла, гъанихъ физвай. Магъледин аялриз т'уьн теклиф авун адан акъулдизни къезвачир.

Аялри гъар хуьккъекай вад гурц'ул тух жедай хандин хцел «Ферчин» лаглаб эцигнай. Аялар клеви дустар хъанвай. Ферчин хандин хва тирди саданни рикел хкъезмачир. Са кар авай хь, адан иштагъ дегиш жезвачир. Ара дат'лана адан гъиле я цикден, я ругур вечерен як, яни т'унут'л жедай.

Гъа ик'л, йикъар, варцар алазавай. Къарилай са къуз Ферчин аялрин кылив гъилибанар галачиз атана.

вай; са юкьуз хъайит'лани ада незвай зат'лар нез хъанайт'ла.

Хандин хци вичин ихтилат куьта-гъайла Живера алаз лагъана:

- Исят'ла ви синив дад дегшарда чна.
- Гъик'!

- Акъвад ваз. Гъей, Барка! - эверна ада вичин гъевчи стхадиз. Ахпа гададин япал са вуч ят'лани кушкучуна.

Барка квал галайнихъ фена. Са герендилай ам са чантани гъаз хтана. Живера чанта адавай къачуна анай са хъран фу акъудна. И фал кьел алахна, винелай хъсандакъз серг алтадна.

Ахпа фу клар-кларна аялриз пайна. Абурукай са клусни хандин гададал галтна. Аялри иштагъдивди и фу ак'л незвай хь, адавайни акъвазиз хъанач. Сергни фу акъван дадул тир хь, гададивай вичин хвешивал хуьз тахъана жузуна:

- Живер, зун саклани гъавурда акъазвач. И сергни-фахъ икъван верцивал гъинай я?

- Бес ваз санал т'уьр фу шиirin жедайди чидачни? - жаваб гана Живера.

АЗИЗРИН Севла

САНАЛ Т'УЬР ФУ

Мах

Адахъ хьел кваз акур дустари гъалар хабар кьурла, ада агъ аладарна лагъана:

- Зун хьелна катнавайди я квалаяй.
- Вучиз, я Ферчин?

- Эхиз жезмач завай. Гъа сад хьтин т'уьнар гъикъван неда? Ийфди-югъди вечерен пиш, гъерен пиш, къавурмишай къацра як, ару гъед, вац'ун гъед, гуьлуьн гъед, са герендилай емишар. Синив дад квахънава зи. Са куйини дад гузмач.

Гадади «дерлер» ахъанювилай аялрин синвай яд авахъиз, ругурни кьур-къурзавай. Вирида гъа сак'ла фикрива-

вилек авур ихтилатрай малуматар агакьнай. Вичихъ ораторвилин алакьунар авай и гадалихъ хъсан гележег ава лугъузвай садбуру. «И гада урус ч'алал акъван фасагъатвилелди рахъва хь, гъейран жед вун. Ада урус ч'алал шиир к'елун са маса ала-мат я», - лугъуз гафаризвай юридикл квай ксари.

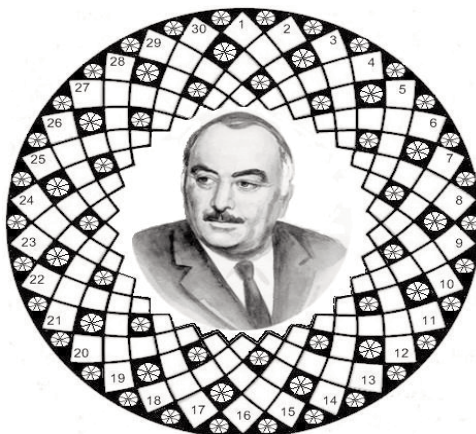
К'ц'ар сегъердин 2-нумрадин юкван мектебдин VII синифда к'елзавай Пиралиев Самир Элманан хци «Жегъил оратор» номинациядай I чка к'унва лагъай хабарди урус ч'алан пешекарди хъиз зун гъафни-гъаф шадарнай. Вучиз лагъайт'ла ихътин алакьунар авай аялар чи гележег я.

Самая КЕРИМОВА,
филологиядин илимрай философиядин доктор

Кроссворд

1. Шикилдай аквазвай заридин т'вар. 2. Жими зат'лар хуьдай къаб. 3. Салан недай хъач. 4. Хиял, фагъум. 5. Киц'ин ва я верчерин квал. 6. Шиирда тайин вахт арада аваз жедай сад хътин дегишвал. 7. Элжек. 8. Салан майва. 9. Кылин ч'лар кве патал пайзавай ц'ар. 10. Десте, клерет'. 11. Гуьуьруькай гъурдай хапла. 12. Гъаларин кват'л. 13. Дуьгме. 14. Къхьинра эцигдай ц'ар. 15. Цан падай алат, куьтен. 16. Цай квай ц'к'лам. 17. Кац'ерин жинсинин вагъши гъайван. 18. Минерал къван. 19. Гичин. 20. Къаст, ният. 21. Авур кваллахдин гъакъи. 22. Гуьзелвал. 23. Хашпара диндин къуллугъчи. 24. Китайдин килин шегъер. 25. Печатдин орган. 26. Лезги кхъираг Агъмедован т'вар. 27. Негъ авунин гаф. 28. Нафт хкузавай чка. 29. Ширинлукъ. 30. Зарб авунин гъи-сабрин жедвел.

Тукълуьрайди: Куругъли КЪАЛАЖУХВИ

АСЕФ МЕГЪМАН

Лезги ва Дагъустандин литератураи ва музыкади вичин лайихлу векилрикай, члехи сентякаррикай сад кваларна. Вич 2010-иисуз "Дагъустандин халкьдин артист" гьурметдин тгвариз лайихлу хьайи сеили шаир-композитор Асеф Мегман чи арада амач.

Дагъустандин искусствойрин лайихлу деятель, лезгийрин тгвар-ван авай композитор, шаир, драматург ва прозаик Асеф Мегман 1930-иисан 18-апрелдиз Кцлар райондин Эчлехуьре дидедиз хьана. 1937-иисуз алан буба, хуьруьн мектеб тешкилна ана

муаллимвал авур Мегман Абдуллаев "халкьдин душман" хьиз кьелемдиз гана, Сибирдиз суьргьун авурла хизан ругуд аялдин диде Хаселеман ва члехи велед тир Чинназан хиве гьатнай

Уьмуьрди гьикьван басрухар ганатлани, гьикьван кьевера тунатлани, Асефа гьевчизамаз кьелуниз майилвал кьалурна. Чирвилерал гзафни-гзаф рикл алай ам хуьруьн мектеб акьалтларна. Кьубадин педтехникумдиз гьахьна. Вичихь алакьунар авай жегьил инаг куь-тягь тавумаз муаллимвал авун патал Хизи райондиз ракурна. Ахпа ам аскервилдиз тухвана. Аскервилдиз гьайила, Кьубада техникум амачир, гьайилай ада Дербентдин педтехникумда кьелун давамарна ва гуьгуьллай са кьаьдар вахтунда Девечи районда муаллимвал авуна.

Асеф Мегмана вичин ширар сифте азербайжан члалал кьсанай. И ширар республикадин газетрин ва журналдин чинриз акьатнай. Гуьгуьллай ада лезгидал члалар теснифна. Тар язгунал рикл алай Асефа маньяр теснифайла абур халкьдин меце гьатна. 1960-иисуз Дагъустандиз кьуч хьайила, А.Мегман лезги члалал кьсанвай цудралди шир-

ринни манийрин автор тир. Чи сеили маничи Дуьрия Рагьмовади Бакудин радиоай фад-фад адан "Чулавлер", "Ахвар" манияр лугьудай.

Вичихь зурба алакьунар аваз акур Асеф Мегман Дагъустандин Радиокомитетдин лезги редакциядин музыкадин гунутрин редакторвиле тайинарна. И рекьяй ам сад лагьай редактор тир. Ада пенсиядиз фидалди ина кьвалахна.

А.Мегман "Дидедин рикл", "Дамахда за", "40 гатфар", "Лепсяр", "Икрам". "Зун галачиз", "Жува жувакай", "Дамахда за", "Вишни са мани", "100 гезел" тгварар алай ктабрин, "Зи Седеф", "Шуршурали", "Харубегни Царубег" музкомедийрин ва "Кьвандин сандух" драматдин автор я. Кьурбаналийрин Камрана адан уьмуьрдин рекьизни яратмишуриз талукьарнавай "Чаз чидай Асеф Мегман" ктаб чап-дай акулдуна.

Хайи халкьдиз эхирдалди лайихлу даказ кьулдугь авур, лезги литературадикин музыкади члехи пай кутур Асеф Мегманан экуз кьамат гьамишларух яз чи риклера амукьда.

Аллагьди рагьмет авурай!

БИЛАЛ КИЧИБЕГОВ

Азербайжандин илимди вичин лайихлу векилрикай сад кваларна. Радиациядин гигиенадай Закавказьедин сад лагьай илимрин доктор, и рекьяй Азербайжандин авай-авачир алим Билал Кичибегован уьмуьр залан начагьвиле кьатг хьана.

Медицинадин илимрин доктор Кичибегов Билал Селиман хва 1932-иисуз Кцлар райондин Ясабуба хуьре дидедиз хьана. Ада Азербайжандин Гькумаатдин Медицинадин Институт акьалтларна, 1955-1961-иисара Жебраил ва Худат районра санэпид-станцияриз регьбервал гана.

1965-иисуз Мингечевирдин ва Жебранбатандин гьавизра радиациядин ва гигиенадин гьалариз талукьарнавай диссертация хьейи алимди 30 иисуз ара датлана Медицинетуда гигиенадин кафедрадин ассистентвиле, доцентвиле, профессорвиле кьвалахна ва коммунал гигиенадин кафедрадиз регьбервал гана. 1975-иисуз Б.Кичибегова докторвилдиз диссертация хьена.

1995-иисуз Дербентдин "Юждаг" Институтдин медицинадин факультетда гигиенадиз талукь кафедра тукьлуьрна адиз регьбервал гайи алимди 1999-иисуз ина психологиядин ва педагогикадин кафедра аралда гьана, адан кьиле акьвазна.

Нью-Йоркдин ИА-дин академик Билал Кичибегова 2001-2002-иисара

Аллагьди рагьмет авурай!

ША, ЛЕЗГИ ЧІАЛАЛ РАХАН!

Фикирди тухвана - Задумался

- Буба, маса каналдиз килигин ман.
- Отец, давай переключим канал.
- Вучиз, чан руш? Заз хабарриз килигиз кланзава.
- Почему доченька? Я хочу посмотреть новости.

- Вучда вуна ахьтин хабаррикай? Ара датлана даявейрикай, кикизвай-бурукай, са-сад рекьизвайбурукай гьузвай хабарар я ман.
- Зачем тебе такие новости? Везде война, все ругаются, убивают друг-друга.
- Ам дуьз я, хьсан са хабарни авач.
- Это точно, ни одной хорошей новости.

- Буба, члехибур вучиз даявяр ийивайди я?
- Отец, а почему взрослые воюют?
- Садбур чилер кьакьудун, мукькуьбур чпин ниятар кьилиз акьудун паталди.
- Одни из-за территорий, другие за идею.
- Даведа авай аскеррин сад-садах галаз чирхчирвал авани?
- А солдаты на войне бывают знакомы друг с другом?!

- Ваь.
- Нет.
- АкI ятла абур чпиз тийижир инсанар вучиз рекьизва?
- Тогда, почему они убивают тех, с кем даже не знакомы?
- Абурувай чпин командирин гафунай акьатиз жезвач. Бязи вахтра душмандикай жуван чилер хвена клан жезва.

- Они не могут слушаться своих командиров. Иногда ведь приходится защищать свои земли от врага.
- Инсанриз чпин чилер бес жезвачни? Дуьньяда виридаз бес жедай кьван чилер ава эхир.
- А что, людям своих земель мало? На земле ведь достаточно места для всех.

- Вири нефсиникай я. Инсандин нефс ацузвайди тух.
- Все от жадности. Человек - существо ненасытное.

- Завай хьайитла, кар идал алач.
- А я думаю, дело не в этом.
- Бес квел ала?
- А в чем же?

- Хел кьвемир, кар алайбур итимар я. Лагь кван, вуна кье жуван хиз кьугьвадай вуч кьачуна? Автомат. Алатай гьафтедани танк кьачунай. Вучиз?
- Ты не обижайся, но причина в мужчинах. Вот ты, например. Какую ты сегодня купил своему сыну игрушку? Автомат. А на прошлой неделе танк подарил. Зачем?

- Ам гада я эхир!
- Ну, он же мальчик!
- Ам гада тирди дидедизни чизва, нигье ада аялдиз ктаб кьачуна. Кьелна акьулду хьурай лугьуз.
- Мама тоже знает, что он мальчик, только вот она купила ему книжку. Чтобы читал и умнее становился.

- Ваз вуч лугьуз кланзава?
- К чему ты клонишь?

- Даявяр тахун патал аялри яракьрин кьугьварганрихь ваь, ктабрихь ялна кланзава. Дуьньяд крар дишегьлийри гуьгьуна хутайди бере я.
- Чтобы не было войн, дети не в войнушки должны играть, а к книгам тянуться. Пора женщинам навести в мире порядок.

- Алакьда лугьузвани вуна?
- Думаешь справятся?
- Вучиз алакьдач кьван?! Дидеяри садрани даявейриз рехь гудач.
- Почему не справятся?! Матери никогда не допустят войн.

- Дуьз я чан руш. Веледар клани дидеяри садрани кьаларихь ялдач. Абуру датлана ислигьвилехь ялда.
- Верно, дочка. Любящие матери не могут хотеть войн, они всегда стремятся к миру.

- Завай хьайитла, дуьнья идаравунин крар дишегьлийрал ихтибарна кланзава. Вири дуьньяда ислигьвал жеривал.
- По-моему, миром должны править женщины. Ради мира во всем мире.

- Вуна цпи вад лагьай синиф кьугьгьавани?
- Ты ведь в этом году пятый класс окончила?
- Эхь. Вуч хьана кьван?
- Да, а что?
- Са затлни, гьакI фикирди тухвана зун...
- Так, ничего. Просто задумался...

Тукьлуьрайди:
АЗИЗРИН Севда

«СУВАР»У СКОРО 20 ЛЕТ

В начале 2016 года «Сувару» исполнится 20 лет. За 19 лет своего существования ансамбль завоевал большую любовь лезгинского народа, музыкальное искусство которого с безграничной любовью пропагандирует все эти годы.

«Сувар» появился в 1996 году в городе Баку, и, с первых же дней доказал, что является исконно народным коллективом. Лезгинский Ансамбль Песни и Танца «Сувар» известен не только в Азербайджане, но и далеко за его пределами. Он снискал любовь и уважение истинных поклонников лезгинского музыкального творчества. Десятки лезгинских парней и девушек в разные времена были

участниками ансамбля. Все, кто когда-либо был частью этого коллектива, по сей день считают его родным домом.

Сегодня «Сувар» - большая и дружная семья, которая объединяет творческие силы лезгинской молодежи. Юбилей «Сувар» безусловно станет большим праздником для всех тех, в чей судьбе он сыграл хоть маленькую роль.

«Сувар»овцы! Дорогие мои! До юбилея остались считанные месяцы. Где и как нам лучше отпраздновать юбилей? Кто хочет принять участие в организационных делах? Какие у вас пожелания? У кого какие идеи? Это наш общий праздник, поэтому важно мнение каждого.

Седает КЕРИМОВА

САМУР

Баş редактор

Сəдақəт КƏРИМОВА

Redaksiyamızın ünvanı: AZ 1073
Bakı, Mətbuat prospekti, "Azərbaycan" nəşriyyatı, 3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Həsəb nömrəsi:
26233080000
"Kapital bank"ın 1 saylı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikasının Mətbuat və
İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınmış.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581

Sifariş: 2412

Tiraj: 2000

Tel: (012)432-92-17

"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunmuşdur